



Christin-Mezieres
Taivaan asukkaat
Valerianin ja Laurellinen avaruuden atlas
Suom. Soile Kaukoranta ja Marja Luoma
Tekstaus Jari Rasi
Kustannus Jalava 1992

Aika-avaruusagentti Valerian on vuosien saatossa muuttanut sen verran puisevaksi hemmoksi, ettei sanavalmiilla Laurelinella ole ollut mitään vaikeuksia nousta sarjojen päärooliin. Animamateriaaliksi luottavassa tietokirjassa Taivaan asukkaat Laureline nousee selvästi Valerianin ohi; lyhyet sarjakuvajonnot toimivat lähes puhtaasti Laurelinen ansiosta.

Taivaan asukeissa on tosiaankin sarjakuvaa vain siteeksi: kovakantinen kirja esittelee Christinin ja Mezieresin pitkän yhteistyön aikana syntyneitä avaruusolioita ja kulttuureja. Tietokirjamaisesti teoksessa kerrotaan Valerianin ja Laurellinen kohtaamista hyötyeläimistä, tuholaisista, vakoojista, humanoidista, sankareista ja lurjuksista. Tekstiosuudet ovat asiallisuudessaan hilpeitä ja mielikuvitusta ruokkivia, siellä täällä on jopa mainintoja tölväisyjä ranskalaisen kulttuurielämän suuntaan. Jokainen, joka pitää Valerian-sarjakuvista, nauttii tästä kirjasta varmasti täysin siemauksin.

Välillä Taivaan asukkaat on rasittavan leper-televä: tokihan tämän tyyppinen teos kiehtoo lapsia, mutta Valerianin aikuisystävät saattavat hiukan turhautua sievistelevään ja kiiltävään huumoriin. Itse olen vakaasti sitä mieltä, että sarjakuvapiirtäjänä Mezieres on jo parhaat pänsä nähnyt: hänen viivansa on elotonta ja tukkoista. Yksittäiset ruudut on sommiteltu se-kavasti, eikä niissä ole sisäistä jännitettä eikä jännevyyttä. Tietokirjaosuuksien kuvitus on kuitenkin ihastuttavan tarkkaa ja havainnollista: kuvia ja niiden hervottomia yksityiskohtia py-sähtyy mielellään tutkiskelemaan.

Taivaan asukkaiden hakemisto on ensiluok-kainen: kaikki olennot löytyvät aakkostetusta hakemistosta, ja lisäksi joka otokan perässä on kirjainyhdistelmä, josta käy ilmi, missä al-bumissa mikäkin monikj on mesonnut.

Kyseessä on siis paitsi lysti luku- ja katselu-teos, myös näppärä hakuteos lukuisille tulevil-le Valerian-tutkijoille.

Harto Hänninen

Aku Ankka päivästä päivään 1942 (05)
piirtänyt Al Taliaferro
kirjoittanut Bob Karp
suomennos Heimo Lepikkö
tekstaus Heimo Lepikkö
Sanomaprint kirjat 1992

Varsin vähälle huomiolle Sarjainfossa ovat jääneet Sanomien Aku Ankka päivästä päivään -koosteet, joita on jo viisi vuosittaista julkaisua. (01-1938/1988; 02-1939/1989; 03-1940/1990; 04-1941/1991)

Tämä teossarjahan on yhtä ansiokas kuin aikoinaan Mikki Hiiren kulta-aika. Toivottavasti tämän kohtalo on Suomessa suopeampi. Halvalla paperilla mustavalkoisena painetut kokoomakirjat hakkaavat kalliit jättikirjat men-nen tullen, sisältäähän kukin julkaisu yhden kokonaisen vuoden sarjat täydellisinä, muutta-mattomina ja alkuperäisjärjestyksessä. Jopa ©-merkinnät ja päiväykset ovat tallella.

Tämä on erityisen nautittavaa, kun muuten on tapana askarrella julkaisujen kimpussa niin, että alkuperämerkintöjä poistetaan, korjailaan ja esimerkiksi otsikkotekstien ja logojen poisto-ten tilalle retusoidaan epämaääräisiä viivoja (kuten Tenavien klassikoissa).

Ensin taitto hämää: stripit on katkaistu kah'tia, kaksi strippiä samalle sivulle päälle-käin, kuten juuri Tenavat-koosteissa, mutta molemmissa idea toimii, koska alkuperäistaitto on ilmeisesti ottanut tämän huomioon.

Al Taliaferro on todella itse ilmeisesti piirtä-nyt ruutuja noin monta yhteen strippiin, ahdis-tanut kuvat joskus äärimmilleen, mutta pysynyt kahtia jakautuvassa strippimuodossa (Disney siis varautui heti sarjojen kierrätykseen mm. sarjakuvalehtiin). Ainakaan en ole useista läh-deteoksista löytämään yhtään näitä täydelli-sempää strippiä. Jos loikkauksia on tehty, ne

on tehty varsin varhaisessa vaiheessa sarjaku-van historiassa.

Sarjan varhaisvuodet ovat mielenkiintoisia mm. uusien, nytemmin tuttujen hahmojen en-sivisiittien johdosta, ja esimerkiksi veljen-poikien luonteluiden kehityksen kannalta. Vuonna 1942 ollaankin jo ajassa, jolloin Carl Barks aloitti toisaalla Ankojen piirtämisen ja toi sitemmin pojille aivan uudenlaisen profiilin.

Myös ajankuvana kirjat ovat mielenkiintoisia. Eileään sota-aikaa, ja Akun ja poikien elämää-kin se varjostaa. Ilmeisesti vain viikon verran sorrettiin tosi kovaan propagandaan, kun vii-ikon 2-7. helmikuuta on Disney-yhtiö leikannut pois kokoelmasta. Yhdessä ruudussa on tallel-la jopa War Bond - eli sotaobligaatiomainos, jonka teksti tosin on poistettu (3. lokakuuta).

Ajankuvan nimiin menköön siis sarjan sel-keä sovinismi, pilkahtava rasismi ja nykyakua rajumpi väkivaltaisuus tai toiminnallisuus.

Ajankuvan kannalta sarjan suomennos voisi kyllä olla huolellisempaa. Aku ei huhtikuun 17. päivän stripissä pyri ilmavoimiin, vaan siviili-puolustuksen ilmavalvontajoukkoihin. Ravintolassa tai teatterissa Aku ei todellakaan ole jättänyt frakkiaan (=tälls) narikkaan, vaan ilmeisestikin ulsterinsa, paittoonsa (=plaid) tai vastaavan.

Ehkä liian tästä päivästä ovat myös poikien rallatukset (Hervotontaa menoa!) ja sivuhen-kiöiden nimistö (Rampo Räpylä).

Tekstaus on siistiä joskin paikoin hieman pieleen kohdistunut, mutta se on aina ollut Taliaferro pienten, polveilevien puhekuuplien ongelma.

Osa stripeistä toistuu kovin tummina ja sut-tuisina, mutta se suotakoon klassikkouusi-noille - monissa tapauksissahan alkuperäiset ovat jo tuhoutuneet ja reprotoyössä vanhat tummat rasterit helposti tukkeutuvat.

Tämä on joka tapauksessa sarja, joka kuu-luu jokaisen kunnon Disney-harrastajan hyl-lyyn. Lukunautinto on moninkertainen Aku Ankan taskukirjoihin tai muihin nykytuotteisiin verrattuna.

Kalervo Pulkkinen

Aku Ankan Juhlasarjat 2
Tekstannut Jari Rasi
Sanomaprint 1992

Vuosi sitten ilmestynyt Aku Ankan Juhlasarjat on saanut jatkoa: lokakuussa ilmestyi toinen kovakantinen opus, joka koos-tuu Carl Barksin piirtämistä Anka-tarinoista. Ykkösosan valttina oli se, että kaikki tarinat oli-vat pysyneet Suomessa ennenjulkaisematto-mina. Kakkosessa tarinoita on tusina, mutta vain kolme on aiemmin jäänyt kääntämättä. Yhdeksän muuta on ilmestynyt Aku Anka -lehdissä aikahaarukalla 1952-1976. 1940-lu-vulla valmistuneita tarinoita on viisi, 1950-lu-vulta kolme ja 1960-luvulta neljä.

Anka on tietysti aina Anka ja Barks on Barks. Mutta jotenkin tuntuu, että tämänkertai-nen pakollinen Barks-annos on turhan tyyris sisältönsä nähden. Tarinat eivät ole miten-kään muistavia, ainoastaan viimeiseksi sijo-tetussa tarinassa Sankaritako on jonkinlaista klassikon hehkua. Suurin osa ohuista ja hal-voista Aku Ankan parhaat -alumeista tarjoaa tuhdin nautinnon kuin tämä opus.

Oma kiehtovuutensa tietysti liittyy Anka-hahmojen ja -tarinoiden kehitykseen; vannon-tuneet Ankistit tekevät varmasti loputtomia hal-tioituilta havaintoja. Koska oma Ankkamaniani liittyy nimenomaan näppäriin ta-rinoihin ja naseviin suomennoksiin, jättää Juhlasarjat 2 minut melkoisen kylmäksi. Tällä kertaa jopa suomennokset ovat kulvakoita.

Harto Hänninen

Marc-Antoine Mathieu
Ne...
Suomentanut Pieta Turka
Tekstannut Hannele Parviaia
Like 1992

Mathieu Alkuperä oli vuoden 1991 jätisyttävien sarjakuvauutuus, joten odotukset ovat korkeal-la. On itsestään selvää, ettei Ne... voi olla samalla tapaa muistuttava metatarina kuin Alkuperä. Kerää on lähdeittävä purkamaan hieman matalammasta horisontista.

Julius Corentin Aqfaq, joka Alkuperässä yllättäen huomasi olevansa sarjakuvasanankari, jatkaa kulkuaan uudessa albumissa. Julius on joutunut keskelle oman sarjansa alkurajähdyttä, joka sin-koaa hänet piirtäjänsä kahvikuppiin. Unesta herättyään Julius joutuu kaffalaiseen elintilataras-tukseen, jonka seurauksena hänet pidätetään ja kiidätetään Oikeuspalatsiin. Peruskaffalainen oi-keudenkäynti on lyhyt, ja tuomion jälkeen Julius joutuu Muurin ulkopuolelle. Ei minnekään. Siellä hän jatkaa sarjakuvan ytimen jälittämistä, ja erityisesti hänen mieltään kiehtoo mystinen "ne..."; sana, joka jää aina kesken, sana, jossa on jotain houkuttavaa ja jotain pelottavaa.

Keskellä Ei mitään Julius huomaa majakan. Kun hän kiipeää majakkaan, hän löytää pienoi-mallin maailmasta, johon Ei mikään ja Majakka kuuluvat: tuossa pienoismaaillassa hän näkee itsen-säkin. Majakan huipulla on maailmanoptikka, joka vihdoin paljastaa sarjakuvan salaisuuden: kun toiseen maailmankaikkeuteen johtavan luukun kiertää auki, singahtavat värit sarjakuvamaail-maan. Ne... on alku sanasta nelivärinen.

Mathieu jallittelee lukijaa jälleen maillikkaasti tilanteesta toiseen, mutta Alkuperässä kiehtonut intimi ja intensiivinen tunne on tipotessaan. Juliuksen lyhyet absurdit seikkailut vaikuttavat kovin ulkokohtaisilta, elvältä ne tunnu jäsentyvän palvelemaan lopullista ideaa. Nelivärisyyys on melko halpa kikka, kun sen taustalla ei ole Alkuperän kaltaista filosofista rakennelmaa. Kiehtovampaa on sarjakuvamallinen itsevarmuus, joka Mathieun ilmaisusta tihkuu: vaikka tarina ei kokonaisuutena sykähdytätkään, ovat kaikki jaksot uljalta ja tunnelmallisia. Hilpeyttä lisää Juliuksen unimaailma, joka vertautuu hyvin tietoisesti Pikku Nemon seikkailuihin: aina herätes-sään Julius löytää itsensä lattialta sangyn vierestä. Lukija löytää itsensä keikeitä epätietysoitua - vyyhteä, jossa sarjakuvahenkilö näkee unta ja on hereillä, vaikka tietää olevansa vain sarjaku-vahenkilö. Lopulta myös sarjakuvahenkilö Julius on epävarma siitä, kuuluvatko värit todellisuu-teen vai uneen.

Ne... ei ole saanut kovinkaan kiittävästä vastaanottoa, ja onhan se pelkkä välipala Alkuperään verrattuna. Odotamme kuitenkin innolla jatkoa Juliuksen seikkailuille sarjakuvamaassa.

Harto Hänninen

MAAN PARASTA SARJAKUVAA

Edika
BI-BOB OH...LOLA

ISBN: 951-578-097-7
Sivumäärä: 64, mv
Hinta: 65,-

Rosinski - Van Hamme
CHNINKEL

ISBN: 951-578-106-X
Sivumäärä: 166, mv
Hinta: 97,-

Marc-Antoine Mathieu
NE...

ISBN: 951-578-103-5
Sivumäärä: 18, osittain väri
Hinta: 57,-

Al Davison
MINOTAUROS

ISBN: 951-578-095-0
Sivumäärä: 80, 4-v
Hinta: 87,-

Lorenzo Mattotti -
Lilla Ambrosi
MIES IKKUNASSA

ISBN: 951-578-100-0
Sivumäärä: 160, mv
Hinta: 87,-

Chester Brown
PLAYBOY-TARINOITA

ISBN: 951-578-110-8
Sivumäärä: 60, mv
Hinta: 63,-

Ralf König
HOPEAMEISSELIT

ISBN: 951-578-104-5
Sivumäärä: 80, mv
Hinta: 67,-

Kivi Larmola
KYTKIJÄT

ISBN: 951-578-109-4
Sivumäärä: 60, mv
Hinta: 63,-

Ilmestyy tammikuussa

Alan Moore -
Oscar Zarate
HIJAINEN KUOLEMA

ISBN: 951-578-101-9
Sivumäärä: 100, 4-v
Hinta: noin 90,-

Frank Miller
SIN CITY

Sivumäärä: 208, mv
Hinta: noin 90,-



WHOEVER
KILLED YOU
IS GOING TO
PAY, GOLDIE...

Saatavissa kalkista kirjakaupoista ja sarjakuva-antikvariaateista. Voit myös tilata suoraan kustantajalta (90) 135 1385, PL 318, 00171 Helsinki.

LIKE

Alpha 2/92:n teemana on suomalainen tarina, eli sama aihe kuin Pohjois-Savon Sarjakuvaseuran ensimmäisessä valtakunnallisessa sarjakuvakilpailussa. Lehden tarjonnasta pääosa onkin tuossa kilpailussa palkittuja sarjoja, vaikka alkuperäisistä lupauksista huolimatta viidestä palkitusta mukana onkin vain kolme - eikä yhtään kunniamainittua. Eniten ihmetyttää voittajatyön poissaolo ilman minkäänlaista selitystä.

Kilpailussa toiseksi sijoittunut Kultakuume on tutun turvallista lipo Koskelaa: vanhan ajan Suomeen sijoitettu ihmisläheinen pieni seikkailu. Pirtujengiläisen ja poliisien saapuminen peritutunolaiseen kylään sähköistää lyhyeksi hetkeksi rauhallisen arkipäiväisyyden. Mitä jos trokarin puheet kultalöydöstä pitävätkin paikkansa? Pakkohan asia on lähteä tarkastamaan. Yhteisellä reissulla henkilöiden luonteiden omimmat piirteet pääsevät esiin. Oikein sympaattinen pieni tarina, jonka piirros on

Koskelaa sieltä paremmasta päästä. Ihmishahmot ovat normaalia eläväisemmän näköisiä ja jälki tuntuu muutenkin suhteellisen huolitellulta.

Reima Mäkinen ja Petri Tolppasen kolmannen palkinnon voittanut Vuodet on vanhuutta ja vanhenemista pohdiskeleva lyhyt ajatuskallio. Hyvistä tarkoituksistaan huolimatta sarja jää hieman raskaaksi eikä loppujen lopuksi onnistu tarjoamaan asiaan uusia näkökulmia. Kuvallinen ilmaisu on sarjaan sopivan kurinalaista ja jäykkää, joskaan vertauskuvallisesti lentävien lintujen kuviin ei ole saatu tarvittavaa voimaa ja näyttävyttä. Kilpailua ajatellen jo laskelmointi aihe lupaa varmaa sijoitusta.

Nelospiirille istutettu Heikki Paakkanen on Rajatilassaan päästänyt todellisen irrottelu-vaihteen irti - valitettavasti. Juttu jää aivan liian hutaistun tuntuiseksi niin piirrokseltaan (jossa Paakkanen on usein positiivisesti hervoton) kuin juoneltaankin. Tosin viime mainitusta on hiukan vaikea edes puhua, sillä niin sekavia ja tökeröitä tämän jutun mukamas ideat ovat.

Jos Erkki Parhamaan Reunalla..., Tapani Rytöhongan Oodi Kotkankalliolle ja Satu Lusa Finnish Successstory olisivat osallistuneet Pohjois-Savon sarjakuvakilpailuun näyttäisi palkittujen lista varmasti aivan toisenlaiselta. Nämä sarjat nimittäin hakkaavat laadullaan ja mielenkiintoisuudellaan kevyesti edellä arvostellut työt.

Pitkästä aikaa sarjakuvien pariin palannut Erkki Parhamaa piirtää nyt miellyttävän mustasta ja jähkästä, kuten kuuluukin sarjassa, joka käsittelee lama-Suomen aiheuttamaa synkyyttä. Mikä on tämän Suomen arvo, ihmisen elämän merkitys ja lapsuuden ihanteiden kohta, aikana jolloin tavallisen ihmisen todellisuuteen kuuluu vain kaiken perustan murtavia uutisia?

Mestarillisina tekijänä jo vuosia tunnettu Tapani Rytöhönka ei petä nykyään. Hänen Kuopion "nuorisotörmintä" eräänlaisella kaikkialla muisteleva sarjakuvansa Oodi Kotkankalliolle on ihanan hauska ja samalla todenmukainen kuvaus kyselystä kaupunkista. Siellä vietetystä ajasta ja menneistä tuntuista. Itse Kuopio saa kuulla kunniansa, mutta muistot Kotkankallion ryppäjästä ja siellä pyörineestä jengistä saavat kultaisen reunuksen ympärilleen. Lyhyen terävät viitaukset ja tekstit ihmisistä sekä tapahtumista saavat vain nelisivuisen sarjakuvan tuntumaan huomattavasti laajemmalla - aihe kasvaa lukijan kautta myös oman jo taakse jääneen nuoruuden kaipaukseksi. Kaiken kruunaa vielä Rytöhongan niin taitava, eloisa ja tyylikäs, piirros ettei paremmasta väliä.

Totalsien toisenlaista jälkeä tuottaa Satu Lusa. Hänen mustaan ja epätasaiseen väkään keskittynyt "taiteellinen" grafiikkansa voi olla aluksi vaikea lähestyä, mutta tulos on kyllä tarkemmankin tutkaamisen arvoisen. Tarina on aivan hersyttävä kuvaus perussuomalaisesta perheestä, jota koettelee niin työttömyys kuin säteilysauretkin. Mutta lopulta kaikki päättyy onnellisesti suomalaisen unelman täydelliseen täyttymiseen.

Alphan tekstipuolella sopii ihmetellä pääkirjoituksessa väitettyä Suomen Sarjakuvaseuran voimattomuutta ja sarjakuvakritiikin Helsinki-keskeisyyttä. Sarjakuvaseuran 20 vuotta jatkunut työ kun on viime aikoina alkanut kantaa laajempaan hedelmää (esim. sarjakuvapiirtäjien apurahat), enkä tuota Helsinki-keskeisyyttä ole missään nähnyt - eri lehtiin kirjoittavista kriitikoista (niistä joilla vielä on työtä) kun tuntuu suurin osa olevan aivan muualta päin Suomea. Jonkinlainen kriittikkovihamielisyys tuntuu paistavan myös lipo Koskelan haastattelusta, mikä on hieman outoa ottaen huomioon hänen töidensä saaman hyvän vastaanoton. Ehkäpä Alpha 1/92:ssa julkaistua Kaksi kaupunkia -sarjaa kohdannut negatiivinen arvostelu ei kehuihin tottuneeseen Koskelaan oikein iskenyt. Tosin hän itsekin sanoo, että kyseinen sarjakuva "ei voikaan vielä toimia" - miksihän se piti sitten edes julkaista?

Toni Jerro

Al Davison
Minotauros
suom. Arvi Tamminen
tekstanneet Sinikka Leikoski ja Hannele Parvia
Like 1992

Englantilainen Al Davison on harvinaisen sitkeä heppu. Hän tolpu selkärankahakioistaan niin hyvin, että pystyy kävelemään, harrastamaan urheilua, tanssia ja teatteria - ja piirtämään sarjakuvia. Taistelusta vammaisuuttaan vastaan hän on kertonut omaelämäkerrallisessa esikoisalbumissaan The Spiral Cage.

Minotauros on Davisonin toinen albumi, jossa hän syventää vammaisteemaansa. Hän ammentaa lisävoimavaroja antiikin Kreikan tarusta, joka kertoi häränpäisestä hirviöstä. Alkuperäisessä tarussa Minotauros edusti pelkkää pahaa ja surmattin armotta.

Davison on löytänyt tarusta toisen tulkinnan, joka lähestyy aihetta hirviön omasta näkökulmasta. Sen mukaan Minotauros oikin vammaisen yksilö, joka kärsi ympäristön ennakkoluuloista.

Tätä näkökulmaa tulkitsee Banshee, epämuodostunut nuorimies nykyajassa. Vainottu ja sorrettu vammaisen saa luettavakseen Minotauroksen päiväkirjat ja herää vasta itsekin näkemään oman arvonsa ja mahdollisuuden ihmismaiseen elämään.

Davison onnistuu melkein välttämään nyyhkyä. Vain paikoitellen tarinaan hilpi melodramaattinen sävy, mutta jo aihe tekee vaikeaksi pitää sen kokonaan poissa. Toisella puolella saattaisi vaania yletön kyynisyys.

Kuvien tyyli vaihtelee hienosti tarpeen mukaan. Välähdykset antiikin Kreikasta Davison piirtää silloiseen tyyliin, Bansheen painajaismaiset näyt ekspressionistisesti tyyliin ja "reaalimaailman" paikoin melkein valokuva-maisesti maalaten. Silti kokonaisuus säilyy tasapainoisena.

Minotauros sopii vaikkapa koulujen terveyskasvatukseen tai vammaisjärjestöjen kursien ohjeluskemistoksi. Terveelle ihmiselle se antaa hyviä vastauksia vaikeissa kysymyksissä suhtautumisesta vammaisuuteen ja vammaisiin hedelmällisellä tavalla. Kertoohan se asiasta itsekin ongelmasta kärsineen suulla, intlimisti mutta vaivaantumatta tai valvaannuttamatta.

Harri Römpötti



Edika
Bi-bob öh... Lola
suomentajaa ja tekstäjä ei mainittu
Like 1992

Reiser
Ulkomaailmaa
tekstaus Jari Rasi
WSOY 1992



Kun pakolliset manarat on julkaistu, nytkähtävät eroottiset sarjakuvat Suomen julkaisukentällä uudelle vaihteelle. Vuorossa on ranskalaisten härskien humoristien koulukunta, jota edustavat sattumalta melkein yhtä aikaa julkaistut Edika ja Reiser.

Molemmat piirtävät äänimilliseen karrikoiden. Se onkin näiden likaisten setien ainoa yhtäläisyys räivittömyyden ohella.

Edika pysyttelee nivusten seutuilla teekkarien vappulehden sinnikkyydellä ja älyllä. Äheltävät jutut toistavat itseään ja toisiaan puuduksiin. Seksi vaikuttaa rasittavan mekaaniselta suoritukselta.

Piirroksissa kaikki, eritoten nenät, tissit ja perseet, ovat elämää suurempia. Jotkut yksityiskohdat saattaisivat huvittaa, jos kuvia ei olisi ahdettu niin täyteen, ettei niistä saa selvää ilman rasittavaa silmien venyttelyä.

Reiserin suomentamista ehdittiin jo kaivata niinkin arvovaltaisella taholla kuin Helsingin Sanomien kulttuurisivuilla. Suuri kustannustalo on valinnut ensimmäiseksi herran kilteintä tuotantoa. Ulkomaailman aiheena ei varsinaisesti ole seksi, vaan neekerien elämä.

Reiser osaa olla hävytön muunkin kuin seksin parissa. Hän ei edes sorru rasistisuuteen, vaikka niin voisi luulla. Aiheena kun on savannien alkukantainen elämä sysimustalla huumorilla voiveltuna.

Sen sijaan että pilkkaisi tyhmiä neekereitä, Reiser hyödyntää maiseman, ihmisten ja eläinten visuaalista ulkomuotoa pitelemättömän kekseliäästi. Sanattomat jutut perustuvat kokonaan kuvakielle, jota Reiser hyödyntää hämmästyttävän notkeasti - varsinkin kun ottaa huomioon luonnosmaisen piirrostyylin.

Sinä missä Edikan tyyli periaatteessa selkeällä viivapiirroksella soikeutuu omiin jalkoihinsa, Reiserin tuherettu jälki onnistuu näyttämään ilmalta ja ilmeikkäältä. Edikan jätki näyttää kuivaita, mutta Reiserin piirrokset tirisevät mehukkaasti.

Ulkomaailmassa ei ole muuta tekstiä kuin juttujen otsikot. Ilmeisesti siksi ei ole katsottu tarpeelliseksi ilmoittaa kääntäjän nimeä. Otsikot luotettavaan tyyliinsä tekstannut Jari Rasi on sentään mainittu.

Harri Römpötti

Milo Manara
Click 2
suom. Juhani Tolvanen
tekstaus Jari Rasi
Good Fellows 1992

Manara sen kun jaksaa jatkaa. Clickin jatko-osan tekemiselle ei liene muuta motiivia kuin mairat myyntiluvut.

Taas teikkatoimittaja Claudia Cristiana kiusataan pienellä laatikolla, jolla voi säädellä naisparan himoja, Manara vilauttaa tällä kertaa muka muodikkaasti ympäristöä ja Euroopan yhteisöäkin. Kunnon tarinasta hän ei sen sijaan ole piitannut ensenkään vertaa. Toisaalta mihinpä sillä tällaisessa puhtaasti runkkaustarkoituksiin tehdyssä tuotteessa tarvittaisiinkaan?

Teknisesti taidokkaasta ja kylmästä pornosta kiinnostuneille Manara levittää Claudiaansa joka kulmasta ja antaa miesten tehdä hänelle mitä vain. Alistettujen naisobjektien ystävätkin saavat kiihoketta alapään koko rahan edestä eikä yläpään vaivaamisesta tarvitse huolehtia.

Ei kai sitä kannata paheksua sen enempiä kuin hyväksyä. Tällaisia tekeleitä on ollut maailman sivu ja on vastakin. Miksei sarjakuvanakin?

Harri Römpötti



Jose Munoz - Carlos Sampaio
Billie Holiday
suom. Jukka Heiskanen
tekstaus Jari Rasi
WSOY 1992

Albumi johdattelee meidät kuulun taiteilijattaren elämään herra Francis Marmanden yökötävän esipuheen avustuksella. Kustantaja olisi tehnyt painotuotteelle suurpalveluksen unohtamalla pois tekstin, jossa ensin arvostellaan kärjekkäästi Billie Holidayn traagisen elämän mystifiointia ja sen jälkeen toistetaan myytti monisanaisesti.

Onneksi Munozin ja Sampaion Billiessä on hieman enemmän sarmaa kuin esipuheen avuttomassa uhrilampaassa, vaikkei hän näidenkään herrojen käsittelyssä juuri saa lihaa turtensa ympärille (liekö tuo enää tarpeenkaan). Viimeistään siinä vaiheessa, kun laulajatar luonnehtii itseään Kollektiiviseksi Ääriksi, käy selväksi etteivät Munoz ja Sampaioakaan aio kasitella Billie Holidayta ihmisenä.

Holiday on omassa tarinassaan kolmas persoona, jota tarkastellaan muiden silmin: aikataisen välähdystenomaisten muistonsirustun läpi ja kolmekymmentä vuotta myöhemmin muistokirjoitusta vasaavan kynäisen lehtimiehen mietkuvien kautta.

Kauniin tyylipuhdas toteutuskaan ei peitä sitä, että Billie Holidaysta näin väitetty kuva on ensinnäkin kuolun ja toisekseen ulkokohtainen. Harvat varsinaiset ihmisuhteet (Billie ja Lester Young, Billie ja baarimikko Flut) jäävät kovin valjunoisiksi ja sananmukaisesti mitättömsänsanomattomiksi tässä esityksessä. Jollain tapaa rasismi ja muutkin vääryydet vaikuttavat albumissa huomattavasti kesymyllä ilmiöillä kuin raivopäisessä esipuheessa.

Sama lauteus vaivaa tarinan kertojahahmoja, joista toinen on pikkupoika Billieen sattumoisin törmännyt ja varttuneena poliisimiehenä yhtä sattumoisin tämän kuolinpetiä vartioimaan joutunut Alack Sinneri, toinen naisystävänsä hajamielisesti laiminlyövä journalisti. Vaikka lainvartija lopulta päätyykin laskemaan kukkia Billien hautakummulle, jää monikymmenisivuisen muistelun merkitys aika epäselväksi.

Mikäli tarinan tarkoituksena on opettaa meille miten vierastunteita ihmiset toisistaan ovat, miten läheitä he voivat kuika toisiaan kuitenkaan koskettamatta, se onnistuu tavoitteessaan. Taideteoksena tämä albumi ei pääse lähellekään Billie Holidayn elämän tai persoonan vaikutavuutta, jos ne tahtoisi (musikilliset sivuseikat unhoon painaen) taideteoksiksi mieltää.

Reija Nieminen



Kivi Larmola
Kytäjät
Like 1992

Nimetön päähenkilö lempi tyttöä nimeltään - oh - Felicia, mutta hänellä ei ole työtä eikä rahaa. Anarkistiksi katkeroitunut ajattelija, Leon, käyttää tuomiopäivän matoa ja sattuman kaupalla myös mainittua pariskuntaa rangais- takseen yhteiskuntaa joka on syylistynyt - oh - ihan kaikkeen.

Kytäjät alkaa kuin niin monet ammatti- laisamatöörisarjat. Irrallisista episodeista löy- tyy eksistentiaalista tuskaa, rahan pummaa- mista kapakassa ja valtoimenaan eläviä puoli- hämärän ihmisiä. Kaikki rakkaat "ollakko-vai- ko-eikö-ollakko" -elementit ovat siis kotonaan tässä tuotteessa.

Kata Koskivaara (toim.)
Naarassarjat 3/92
Nasu ry 1992

Naarassarjat jatkaa uuden päätoimittajan ohjaksissa suunnilleen entisillä linjoilla, ehkä hieman horjuvammin. Ovatkohan pöytälaatikot jo tyhjen- tyneet parhaista sarjoista ja uudet ideat lehden aikataulun paineiden vuoksi kateissa? Naarasspiirtäjät ovat edelleen enimmäkseen uroita har- jaantumattomia piirtäjiä, mutta tarjoavat paikoin hilpeitä hetkiä.

Rosa Liksom piirtelee enemmän kuvia kuin sarjakuvia. Puhekuplia niissä on, mutta ne eivät noudata oikeaa lukujärjestystä. Vastaus tulee heti ensimmäisessä kuvassa ennen kysymystä. Rosan jäykät piirrokset eivät tällä kertaa ole parhaimmillaan. Sisältö aukeaa vaikeasti jos ensinkään. Hesu Vuorisin Mitä? on hyvä yritys käyttää poikkeavaa sivutaittoa. Hän ei turhaan selittele ideaansa. Lukijaa ei tietenkään kannatakaan aliarvioida, mutta selkeämpikin olisi voinut olla. Ja tarvitseeko idea todella kaksi sivua?

Katzu Kujalan ja Annu Leppäsen Ruma lepakonpoikanen hupaillee kivasti. Osittain idea maistuu Sari Luhtasen ja Pentti Nuortimon Kemissä voitokkaasta Pienestä vampyyritarinasta lainatulta. Se saattaa tosin olla hyvinkin pelkkä sattuma. Grafiikka ei ole järin hienoa mutta sentään riittävän hal- luttua. Sivujen mustat taustat ruutujen välissä tukevat kokonaisuutta.

Tiina Pystysen lesken pohdiskelua vaivaa sama kuin Rosa Liksomin piirroksia. Ne horjuvat ku- vituksen ja sarjakuvan välimaastossa. Tiinakin voisi harkita itselleen uutta teemaa. Lesken yksinäi- syydestä ei näytä enää irtoavan tuoretta sanottavaa. Kaunokirjoitusta saa käyttäen, mutta pitäisi senkin olla selkeää.

Liina Tammisen Modernia jännitystä ja Nenä, Anne Sastisin Saunojat, Terhi Säilän Ripsi ja Tuula Purasen Valinta ovat selviä täytöpaljoja. Ideat ovat kuluneita eikä piirroksiaan vielä oikein su- ju.

Kati Kovács puolestaan on melkein minkä tahansa suomalaisen lehden kaunistuksia. Taas yksi yö yksin on tutun turvallista jälkeä; hienoa grafiikkaa ja kantava joskaan ei nerokas idea.

Katja Tukiaisen Kaunis G ja kademieli on yhden sivun pieni helmi. Klassikkomaalauksesta (ke- nensenytoikaan?) lähtökohtansa poimiva juttu on piirretty tavattoman herkästi ja kokonaisuus on ideansa mittainen. Toinen pikkujuttu, Joka ei milloinkaan kohtaa kuuta ei onnistu läheskään yhtä hyvin.

Anneli Nevalainen (Tyty), Netta Böök (Onnen salaisuus), Aino Haarla (Pusuanna ja Körttikirsi) ja Tuula Pystynen piirtävät hyvin mutta kaipaivat hieman omaperäisempiä ideoita. He ovat sel- västi nähneet vaivaa, mutta sitä ikävämpää on nähdä sen menevän osittain hukkaan kuluneiden ajatusten esittämisessä.

Harri Römppötti

Mutta juuri kun lukija on ottanut mukavan ta- kanojan ja valmistautuu seuraamaan viisikym- mensivuista kamppailua, jossa erilliset teemat yritetään naittaa edes jonkinlaiseksi kertomuk- seksi, tapahtuu jotain etenkin suomalaisittain eriskummallista: juoni alkaa toimia ja kestää albumin loppuun asti. (Päitsi että mitä tekoo ju- tussa on inkkarinuolella ammutulla lokilla?).

Dramaturgia toimii hyvin. Oikeastaan niin hyvin, että se tuntuu välillä lyövän vyön alle ta- junnanvirranomaista dialogia - ja päinvastoin. Kun pintajuoni noudattelee jämakästi toiminta- sarjakuvan kaavoja, henkilöt taas ovat arkiraa- dollisia. Niiltä puuttuu kokonaan jännityssarja- kuvasankareiden ajoittainen kaikkivoipaisuus. Kun käsiteltäytapa on puolestaan "on-the road" -vakioihin taipuvaista ja sanankäyttö häpeile- mättömän posettisromanttista on lopputulok-

sessä monin tavoin kiintoisaa ristivetoa.

Myös piirrännässä sovinnaalinen ja omaperäi- nen keinahtelevat kiehtovasti. Kivi on pannut kuvansa alsihiin, palvelemaan kertomusta, menettämättä silti niiden jäljittelemätöntä tun- nelmaa ja rytmikkäitä. Kökköisyydestä tätä ku- vakerrontaa ei ainakaan voi syyttää.

Tavallaan Kytäjät on vain erilaisten kliseit- ten kimara. Sen juoni, loppuratkaisu ja "sano- ma" eivät niin ikään tarjoa mitään uutta tai eri- koista. Mutta kun albumin on lukenut, analy- soinut ja ollut heppoisahkaksi havaitsevanaan, se tulee luettua uudelleen. Tarinassa on imua eikä Kiven satumainen ilmaisu ole menettänyt nitustakaan uskottavuudestaan, vaikka se on- kin alistettu juonen rengiksi. Kaunista.

Reija Nieminen

Art Spiegelman
Maus II
Suomennos Jukka Snell
Tekstaaajaa ei mainittu
WSOY, 1992

Mausin kaksi tarinaa jatkuvat kakkososas- sa; isä Vladekin ja äiti Anjan kiirastuli natsien Euroopassa sekä poika Artin syylli- syydentuntainen suhde isäänsä.

Maaliskuussa 1944 Vladék ja Anja tuotiin Auschwitziin. Neuvokkuudella ja sattuman kauppaa he selvisivät hengissä keskitysleiristä.

Artin pulma on elää nykypäivässä; isää tuli- si ymmärtää tämän kovien kokemusten jäl- keen, mutta se on liian vaikeaa. Seurauksena on syyllisyydentunto, jota oman elämän tur- vallinen suljuminen lisää askel askeleelta. Mikään ahdistus ei ole oikeutettua isän kärsi- myksiin verrattuna.

Aikuluneiden lasten ja vanhempien aina

vaikaa suhde kasvaa tavallista suurempiin mittoihin, väliin mahtuu kansanmurhan ihmis- järjelle käsittämätön todellisuus. Isän itsekes- keisyys muuttuu tabuksi.

Auschwitzista selviytynyt Italianjuutalainen Primo Levi kirjoitti pian sodan jälkeen unohtu- mattoman keskitysleirikuvauksen Tällainenkö on ihminen?

Levi kertoo vankitoveristaan, joka kirjoitti ruokakuppiinsa lauseen Älä yritä ymmärtää Auschwitzia ei ollut tarkoitusta, sen tarkoitus oli olla.

Art Spiegelmanin syyllisyydentunnolla ei myöskään ole tarkoitusta, mutta silti se on olemassa.

Primo Levi purki oman selviytyjän syyllisyy- tensä kirjoihinsa. Sekään ei riittänyt, hän teki itsemurhan vuonna 1987. Auschwitz ei heilittänyt otettaan.

Art Spiegelman piiskaa syyllisyytensä ulos itsestään kertomalla isänsä tarinan, tekemällä tästä kuolemattoman. Samalla hän lunastaa itselleen oikeuden omaan elämään antamalla isän äänen kaikua ainoana auktoriteettina Mausin historiallisissa jaksossa.

Mausin ensimmäinen osa herätti laajaa huomiota Yhdysvalloissa. Eurooppalaiselle se oli osin outoa. Amerikkalaisista kun oli uutta, että sarjakuva voi käsitellä näin vakavia aiheita. Senhän ei tässä maanosassa pitäisi olla mikään uusi asia.

Toisen osan saama julkisuus oli jo enem- män tarinaan ja sen sisältöön pureutuvaa ja toi Spiegelmanille Pulitzer-palkinnon. Kakkososa on vinynt sarjakuvan moneen paikkaan missä sitä ei aiemmin ole nähty, iaa- tukirjojen kerho tarjoaa sitä dollarilla liittymis- tarjouksenaan ja amerikkalaiset kirjakaupat ovat siirtäneet Maus kakkosen pois huumori- hylystään muiden sarjakuvien joukosta.

Heikki Jokinen



Ralf König
Lysistrate
Suom. Teresa Mann
Tekstaus Hannele Parviaia
Like, 1992

Ralf König yhdistelee näppärästi sarjaku- via ja muita ilmaisulajeja. Tappajakondomeissa kauhu- ja poliisieloku- via ja Lysistratessa antiikin teatteria. Lysistrate oli alunperin Kreikassa vuosina 445 - 385 eKr eläneen Aristofaneen näytel- mä.

Lysistrate kertoo siitä, kuinka Ateenan ja Spartan naiset kyllästyivät miestensä vuosikymmeniä jatkuneeseen sotimiseen ja pakot- tavat alit tekemään rauhan. Naiset ryhtyvät naimalakkoon eli ukoille ei anneta ennen kuin

Tiina Pystynen
ONNENKOUKKU
WSOY, 1992

Onnenkoukku ei ole tehty alunperin kirjaksi. Se on eri ikäisten ja eri tekniikalla tehtyjen töiden kokoelma, eri teemojen ja mielenvireiden julkinen päiväkirja.

Yhtenäistä "juonta" kirjassa ei ole, kuten ei elämässäkään. Siinä suhteessa kokonaisuus vastaa todellisuutta.

Tiina Pystysen (s. 1955) toinen kirja Onnenkoukku etsii onnen todellista luonnetta, kar- toittaa mitä se voisi olla. Onnen tunne iskee harvoin, mutta silti sitä kaipaa.

Etsintä on hämmäntävää, totuuksia löytyy liikaa. Ainoaksi vaihtoehdoksi tuntuu jäävän onnen ja rakkauden häilyvyyden hyväksyminen. "Rakkauden määrä ei olekaan joka sekunti ikuisesti ja aina mielettömästi alituisen vaan jossain määrin sekä jossain määrin ei ollen- kaan. Toisin silloin tällöin: jossain määrin paljonkin. Pääsääntöisesti: vain jossain määrin."

Samoin Pystysen tarjoamat totuudet ovat joko suuria tai pieniä, teinityttömäisistä poikien ihanuuden pohtimisista oman itsen löytämisen vaiheisiin. Kuvien tekniikan ja län erilaisuus luo kokonaisuuteen eri tasoja. Hypyt ovat välillä turhankin rajuja.

Onnenkoukun alaotsikko on Tietoisuutta rakkauselämän alalta. En osaa sanoa, onko lisä- määritte ironiaa vai varovaisuutta. Ainakin se on suojaumuuri joka etäännyttää toisistaan tekijän, kirjan esineen ja kirjan sisällön. "En ole varma olenko oikeassa ja tiedäkö sitten- kään kaiken", varmistaa eräs tietoisuus.

Tiina Pystysen tapa kertoa asiansa on erittäin persoonallinen. Piirrokset tai grafiikan ku- vat saavat seurakseen runsaasti tekstiä käsialalla joka aiheuttaisi kansakoulun opettajalle sydänhalvauksen.

Kuvat ovat selkeitä, erioten piirroksissa. Grafiikanlehdistä kuvatut sivut ovat tyyli- tellympiä. Ihmiset ovat saman näköisiä silloinkin kun he eivät ole samoja. Ruumiit ovat usein venähtäneitä: pitkäjäsenisiä. Luonnostellusti piirretyt kasvot eivät kerro ihmisestä, sen tekee kokonaisuus, sen hahmo ja olemus.

Vain harvoin Tiina Pystysen antaa kuvan hengittää ilman tekstiä. Tulos on kuitenkin täl- löinkin hyvä; kuva karhuntaajalla Kaukasus-vuorilla lekottelevalta miehestä ja naisesta on juuri sanattomuutensa vuoksi vaikuttava.

Onnenkoukku tekee pitkän matkan päätyen kuitenkin samaan mistä se on lähtenyt. Työn lähtökohta ja tulos on sama, "Valitsen todellisuuden vaikka se sattuu".

Mutta olellista onkin matkan teko. Se vaatii kuitenkin paljon. Välietapit ovat raskaita, "Näpit irti todellisuus. Näpit irti. Lähde jo."

Heikki Jokinen

asentoon käynnistävät kummankin kaupungin johtajat "operaatio pakkohomouden".

Ennakkoluuloiselta heteroilta saattaa nauru lipsahtaa väärään kurkkuun. Silti König yhdis- tää naisten ja homojen tasa-arvokamppailun Lysistratessa kauniisti ja kiitimin kuin ensin luulisi. Pakkohomouden kautta viholliset löy- vät yhteisen sävelen ja lopulta se johtaa kai- vattuun rauhaan.

König näkee sekä feminismiin että homo- uden yhteiskuntaa muuttavina myönteisinä voi- mina jopa laajemmin kuin pelkästään suku- puolten ja seksuaalisten vähemmistöjen tasa- arvoa ajavina liikkeinä. Arvokkaista aatteista huolimatta König ei koskaan saamaa, van esit- tää asiansa hervottoman huumorin ja luista- vien tarinoiden kautta.

Vaikka König ei arastelekaan jutuissaan mi- tään, ei hän myöskään loukkaa muita kuin kaikkein ahdasmielisiä. Hän ei hyökkää ke- tään tai mitään vastaan, vaan tuo eslin myn- teisiä mahdollisuuksia ja suhtautumistapoja. Königin sarjakuvissa ei näy edes katkeruutta homojä syrjiviä heteroita kohtaan.

Koska König tarjoaa asiaa ja viihdettä ohi pelkän valistuksen, voi kuka tahansa nauttia hänen sarjakuvistaan. Lysistratella voisi kelvata mainiosti vaikkapa rauhanaktivistin, feminist- tien ja antiikin kirjallisuuden harrastajien oheis- lukemistoksi sarjakuvan tekniikasta kiinnostu- neista puhumattakaan.

Päitsi että König rakentaa siltoja sarjakuvan ja muiden ilmaisumuotojen välille, on hänen tuotantonsa mainio esimerkki taloudellisesta sarjakuvakerronnasta. Sivutaitto on yksinker- taista selkeää ja piirrokset luonnosmaisia. Yksittäisinä ruudut eivät näytä juuri mitään, mutta niiden muodostama kokonaisuus toimii. Huterännäköisellä viivalla piirretyt karikatyyrit ovat ilmeikkäitä.

Harri Römppötti

Toim. Simo Sjöblom
Carl Barks ja hänen tuotantonsa
Seaflower's Comics Studies n:o 1
Kansi Jukka Murtosaari
Seaflower Oy 1992

Suomalainen barksismi näyttää taas laakerelta. Maailman ankkauksellisin kansakunta on jälleen kerran tuottanut entistä perusteellisemman bibliografian Carl Barksin tuotannosta.

Tällä kertaa asialla ei ole A. Ankan toimituskunta, joskin kummeina kylläkin. Simo Sjöblom on itsenäinen keräilijä, sarjakuvatutkija ja tiedostovetelä, jonka kyvyt ovat tuottaneet kunniaa jälkeä.

Kivekkään kaksi aiempaa Barks-bibliografian listausta olivat jo sen verran perusteelliset, ja maailmalta Sjöblom lienee kolunnut muutkin merkittävimmät listaukset, että virheitä tästä teoksesta saa hakea mikroskooppilla. Muutama vähäpätöinen erhe on osunut tarkimpien silmiin, mutta mitään normaaliukijaa haittaavaa ei ole tullut esiin.

Teos on siinä määrin täydellinen, että siltä alkaa vaatia vieläkin täydellisempää otetta - joka tietoa lisää, se tuskaa lisää! Minusta olisi voinut listata myös mm. Sarjainfossa julkaistujen Barksin piirrosten tiedot yksilöidysti, varsinkin kun mukana on muualla, jopa maailmalla julkaisemattomia kuvia.

Samoin, kun teos on jotakuinkin tieteellinen lähestymistavaltaan (esipuhetta lukuunottamatta), tuntuu kyseenalaiselta antaa nimettömille tarinoille englanninkielisiä nimiä. Ne ovat kvasinimiä, sovittuja merkkejä, ja luulena että esim. amerikkalaiset tutkijat kieltäytyvät jatkossa käyttämästä Kivekkään Suomessa englanniksi antamia otsikoita.

Mokana voi pitää myös lähdeoteosluettelon puutteellisuutta (julkaisijat, ilmestymisajat, ja -paikat) ja lähdevitteiden puuttumista.

Kuitenkin kaikenkin, kun sarjakuvatutkimus on yleismaailmallisesti varsin alkuasteella, voidaan tätäkin bibliografiaa tarkastella tieteellisenä perusteoksena alallaan.

Siltäpä aasinsilta asiaan, joka teoksessa eriten korpeaa. Sjöblomista riippumattomista syistä. Kirjassa ei ole yhtään Carl Barksin piirtämää kuvaa, koska Disney-yhtiö kielsi copyright-aineistonsa käytön. Yhtiöhän vaalii mustasukkaisesti teostensa oikeuksia - raastuvassa tuomittu underground-parodia Air Pirate Funnies oli heille järkyttävä ennakkotapaus. Siksiäpä muiden kuin omien lisenssikumppanien projekteissa Disney-kuvien käyttö on tapana kieltää (joskus jopa niissäkin).

Ennakkotapauksin on: Jack L. Chalkerin An Informal Biography of Scrooge McDuck (Mirage Press, Baltimore 1974) jouduttiin myös julkaisemaan ilman Disney-kuvitusta, ja sen kannessa ovat vain Roopeen hatu, nuttu, kävelykeppi ja nilkkaimet.

Sanotaan siis suoraan: Sjöblomin virhe oli se, että lupaa kohteliaasti kysyttiin. Tieteellisessä ja yleisivistävässä teoksessaan tekijänoikeuslain hengen mukaisesti on oikeus siteerata kuvia a.o. taiteilijain töistä, mutta kokonaisten sarjakuvien (ja ehkä kansikuvien) julkaiseminen on eri juttu.

Kehotan siis Disney-yhtiön linjasta riippumatta jatkossa toimimaan niin, että Sjöblom huolehti siteeraa Disney-taiteilijoiden näytteitä, mainiten tekijänoikeuksien haltijan ja taiteilijan nimen. Jos yhtiö tämänkaltaisten, itselleen kunniaa, mainetta ja uusia lukijoita (=\$\$\$!) tuovien teosten kanssa haluaa lähteä käräjöimään, niin allekirjoittanut lupaa taatusti lukuisien suomalaisten (ja parin ulkomaisenkin) sarjakuva-alan asiantuntijoiden rinnalla puolustaa Sjöblomin työn tieteellistä tasoa ja merkitystä Disney-sarjojen tutkimuksen kannalta.

No, kärkehän hyöty oli se, että nyt kannen piirsi Jukka Murtosaari, joka siis on myös © Disney -piirtäjä, mutta jonka tässä kansikuvassa

sa ei ole © Disney -hahmoja, vaan detaljeja ja lähinnä Carl Barksin oma henkilöahmo piirrettyä Barksin tyyliin. Ja tyylihän ei voi saada copyrightia.

Kuvajupakka, josta lopputuloksena Sjöblom joutui repimään jo valitut ja työstetyt kuvat valmiista taitostaan, johti siihen, että Disney-yhtiö sai tuotteisiinsa myönteisesti suhtautuvaan teokseen itse yhtiötä kohtaan varsin ymmärrettävästi negatiivisesti latautuneen esipuheen - eläköön nyky-disneyläinen PR-kulttuuri!

Esipuheessa ja Carl Barksin elämää ja uraa valottavissa johdannossa ovat tiedot kohdallaan, mutta luettavuutta haittaa hieman huolittelematon kielillinen asu. Selkeys kärsii joistakin liian suoraan kääntyneistä ilmaisuista.

Yksi virhekin teksiin mahtuu. Aku Ankan leikki (300.000) on todella huomattava Suomessa myös numeraalisesti verrattuna amerikkalaisiin sisäisjulkaisuuhinsa - ja jopa Supermannin Västöstömmäriin suhteuttaminen on siis tarpeellista. Tämä virhe toistuu käsittämättömästi suomalaisissa tietosanakirjoissakin.

En aivan allekirjoittaisi Sjöblomin kovin negatiivista asennetta Sirkka Ruotsalaisen suomennoiksi. Kyllä hänen vaikutuksensa on mielestäni perustavaa laatua suomennoksen tyylin, tason ja arvostuksen kehittymisen kannalta. Osin lehden käännöstyön kehitys on jopa taantunut, kun suomenno on jo niin kikkalevaa, että alkuteksti jää kauas taakse ja aikuisenkin lukija tarvitsee sivistysanikirjaa synonyymejä ymmärtääkseen. No, jokainen aika luo omat sankarinsa, ja vanhoilla on tapana joutua väistymään...

Korni sivuvivahde syntyy Firebug-tarinan sensuurimielteisistä. Tämähän lienee ainoa Barksin tarina, jota Suomessaakaan ei uskalleta julkaista. Aku on siinä mielenhärnön vallassa ja syyttee tulipaloja. Ankan toimitus ei tahdo tarinaa suomalaisille julkaista, koska pelkää sen rohkaisevan pyromaniaan. Sjöblom taas ehdottaa sarjan muuttamista käännöstoimin pyromanian vastaiseksi. Hullunkurista! Ensinnäkin, sarja on jo pyromanian vastainen painajaismaisuudessaan ja karmeissa seurauksissaan. Toisekseen: pyromania ei ole vapaaehtoinen harrastus, vaan persoonallisuushäiriö, joka liittyy oleellisesti ihmisen persoonallisuuden seksuaalisiin tasoihin (1). Siltä ei sarjakuvilla pystytä tuottamaan tai torjumaan - kuten ei monia muitakaan käytöshäiriöitä. Joista sarjakuvaa niin usein syytetään. Myös eksplisiivisena hahmona tunnetun Akun olisi keski-iässä pitänyt vapautua käytöshäiriöstään, vaan niin ei näyttäisi nyt 58-vuotiaalle ankalle käyneen...Myös Akua joskus vaivannut pelihimo on patologinen impulssitoiminto. Siihen taas liittyy usein voimakkaasti masokistinen leima (Alanen).

Siinäpä Akulle profiiliä, joka selittää sarjan sensuroinnin markkinointimielessä, mutta oikeuttaisi yhtä typerästi sensuroimaan melkoisen joukon mm. Barksin ja Taltiferon muistakin sarjoista Kuka on ylipäänsä kiinnostunut tulkittavallisista ihmisistä tarinoiden päähenkilöinä?

Kalervo Pulkkinen

P.S. Kiitän ystävällisestä maininnasta avustajaluettelossa, joskaan on ole antanut mitään merkittävää apua itse bibliografian laadintatyölle.

(1) Yrjö Alanen luvussa
Persoonallisuushäiriöt teoksessa Kalle Achte - Yrjö Alanen - Pekka Tienari: Psykiatria 1 (WSOY, 1989):

"...Patologisia impulssitoimintoja tarkoitetaan voimakkaaseen sisäiseen yllykkeeseen perustuvia, toistuvia ja vaikeasti vastustettavia, eettis-sosiaalisten normien vastaisia toimintoja, joista puuttuu tavanomainen tarkoi-

tuksenomaisuus ja mielekkyys. Tällaisilla toimintoilla on läheinen yhteys vietteihin... (Niillä) on tiettyä psykologista sukulaisuutta seksuaalisiin perversioihin...Kun ne tuottavat viertäytytystä, niistä on vaikea luopua ja ne pyrkivät helposti uusiutumaan.

...Pyromanialla eli tuhopolttohimolla tarkoitetaan impulsiivista tulipalon sytyttämistä... Tulen sytyttämiseen ja tulipalon näkemiseen liittyy seksuaalista kiihotusta... Vanhemmat pyromaanit ovat joko viettitoimintoissaan pahasti häiriintyneitä, normaaliin heteroseksuaaliseen tyydytykseen kykenemättömiä, tai vajaamielisiä. Heidän joukossaan voi olla myös epileptikoita, aivovammaisia ja skitsofreenisia henkilöitä... (Pyromania) on erotettava tuhopoltoista, joiden motiivina on kosto."

Alasen mukaan Patologisiin impulssitoimintoihin on eriytyneen taipumus epävakailta ja muuten kypsyttämättömillä persoonallisuksilla, joiden kyky impulssiensa hallitsemiseen on muutenkin huono. ...Eksplisiiviseksi eli räjähtäviksi persoonallisuksiksi kutsutaan henkilöitä, jolla on taipumus äkillisiin, oikosulunomaisiin purkauksiin, "toistuviin halvotuksiin". He syyllistyvät helposti...paholpitemyihin, poliisin vastustamiseen jne.

Marja-Liisa Lindman, Pekka A. Manninen & Arja Krook:
Sukellus sarjakuvaan
Toim. Marja-Liisa Lindman
Opetushallitus, Sanomalehtien liitto, VAPK 1992

Sarjakuva-aiheisten tietokirjojen julkaiseminen on kasvanut Suomessa ilahduttavasti viime vuosina. Yllättäen on tullut tilanteeseen, että pitää kysyä, miksi jokin kirja on tehty ja julkaistu.

Sukellus sarjakuvaan on tarkoitettu opettajille johdatukseksi sarjakuviin ja niiden käyttöön pedagogiassa. Tarkoituksena on hyvä, mutta se saavutetaan vain osittain (lähinnä kaiketi P.A.Mannisen ansiosta).

Väitän, että minkä tahansa muun kulttuurin (teatteri, tanssi, kirjallisuus, elokuva etc.) piirissä vastaavanlainen julkaisu saisi aikaan kaamean kalaballikin. Onko sarjakuva niin aliarvostettu taide- ja viihdemuoto että siitä voi kuka tahansa katsoa kykenevänsä kirjoittamaan asiainkäsityksiä?

En tunne Mannisen lisäksi muiden kirjoittajien ansiota tai henkilöitäkään. Puutun siis vain työn tulokseen, joka on tulkittoman huolittelematon ja epämääräinen.

Ilmeisesti Mannisen osuus on kirjan keskeisvaiheilla otsikolla "Sarjakuvan rakenne ja kieli", sitä kun ei löydy huomautettavaa.

Pedagogisen soveltutuksen luvuissa "Tutkimme sarjakuvaa" ei ole kummempin huomautettavaa, jos ei luultakaan, sen verran vahvasti homma painottuu Sarjakuvaseuran Oriveden seminaarin monisteeseen (vuodelta 1978!).

Mannisen opetusarjakuva sarjakuvan tekemisestä on hauska ja havainnollinen. Sen sijaan liitteen näytteet Helsingin kuvataidelukion oppilaiden opettavaisista sarjakuvista eivät ainakaan minua vakuuta.

Kysyttäväksi jää edelleen: mitä teos antaa pedagogille? Väitän, että opettajilla suuressa Suomessa menee sormi suuhun kirja lulessa, kun itsekin aika paljon sarjakuvasta tietävänä en ymmärrä läheskään aina, mitä kirjoittaja tarkoittaa.

Esimerkki: "(sarjakuva) löysi jotain perin olennaista perusilmaisunsa: useiden asioiden samanaikaisen mutta lyhytkestaisen kuvauksen ensisijaisuuden." HÄH?

Vastauksena sekavuuksia on lukemattomia, kuin huonon käännöstyön jäljiltä lähde- teoksista kopioituna. Epätasallisuksia ja vir-

heitä on niin paljon, ettei niitä voi tässä käydä oikomaan kuin maliksi:

- syntyy vaikutelma, että Yellow Kidin alkuperäinen piirtäjä oli sen kustantaja Pulitzer eikä Outcault

- Kalle-tuotanto - "Kalle" on muuten Rauli Nordbergin lempinimi eikä oikea - ei ole ainoa suomalaisia sarjakuvia tuottava ja välittävä toimisto (Bulls on se toinen, vanhempi silläkin saralla).

- Lämsänperäläiset (ei siis Lämsän...) olivat Muumin jälkeen ensimmäinen ulkomailta julkaistu suomalainen sarjakuva-albumi. Esimerkiksi Hölmölä-albumi on julkaistu Ruotsissa, Tanskassa ja Saksassa.

- Kissain pojat ei ole vanhin yhä ilmestyvä (tarkoittaa yhä piirrettävä) sarjakuva. Se on lopetettu.

- Roopeen kerrotaan ensin ilmestyneen sarjakuvalteen 1949 (oikea vuosi oli 1947). Seuraavalla sivulla sanotaan: "Viisi vuotta ensiesiintymisensä jälkeen pienessä sivuosassa Joulun Ankkalinnassa vuonna 1947 hän sai oman sarjakuvalteen Uncle Scrooge." Tuonnimista seikkailua ei ole suomeksi julkaistu. Christmas in Duckburg -lehti ilmestyi 1957. Ensimmäinen Roope-sarjakuvallehti oli Four Color 386/1952. Uncle Scrooge alkoi ilmestyä 1954.

- Freddy Milton on tanskalainen, ei hollantilainen.

- Löfvingin sarjan nimi oli Pörröpää-livari, ei Pöllöpää.

- Lars Jansson on Toven veli, ei veljenpoika!

jne jne.
Asenteetkin ovat outoja: sarjakuvaan suhtaudutaan alentuvasti, "hyväksyvästi" ja "ymmärtäen". Jo esipuhe on paljastava: "Jos paras ystäväsi paljastaa viettäneensä antoisan lukuhetken sarjakuvan parissa, älä hämmästy. Se on ihan luonnollista...kuvan ja sanan epäsaätyinen liitto...katse joka on sukellettu median pohjamutiini löytääkseen helmen..." (ilmaivoit toim.).

Saatesanat jatkavat: "Vailettavan harvoin sarjakuvia on yritetty ymmärtää ja tutkia niiden omista lähtökohdista." Eipä muuten nytäkään!

Kirjoittaja myös viisastellee todellisuutta vastaan: Herrimanin Krazy Katin lopettamisen ei uskota voineen johtua kunnianosoituksesta kuollutta neroa kohtaan: "Mutta eihän tällainen ole koskaan sarjakuvasyndikaatteja estänyt jatkamasta sarjaa! Totuus lienee toisenlainen: Krazy Kat ei ollut enää kannattava." Krazy ei ollut koskaan kannattava, ja sitä levitettiin vain siksi, että W.R.Hearst, syndikaatin pomo oli henkilökohtaisesti hyväksynyt sarjan listoille ja piti siitä! Tämähän tieto olisi löytynyt kirjallisuudesta.

Kirjan kuvissa ei ole ©-merkkintöjä, ja sivulla 16 on laittomasti kopioitu myös alkuperäiskirjan tekstiä.

Harmillista on että silloin harvoin kun uudet tahot haluavat satsata sarjakuvakulttuuriin, kuten nyt Opetushallitus ja Sanomalehtien liitto, ne eivät saa kunnon vastinetta. Esimerkiksi sanomalehtisarjakuva on historiakohtuutta lukuunottamatta lähes tyystin unohtettu - esim. Calvin & Hobbes!

Muutenkin (varhais)historian osuus tuntuu tarpeettoman laajalta, kun perustietopaketti on jo ilmestynyt (Kaukorannan ja Kemppisen Sarjakuvat) seikailempana, laajempaan ja virheettömämpänä. Nykysarjakuvan tilannetta teos ei pysty kartoittamaan, mutta siihen tulee apu (Kemppisen ja Tolvasen Sarjakuva, rakastettu, 1992).

Väitän, ja toivon parempaa onnea vastaisuudessa. Hyvä konsti olisi tarkistusluettua käsikirjoitus eri asiantuntijoilla - edes työryhmän sisällä, luulisin nimittäin Mannisen pystyneen korjaamaan monta kirjan virheitä.

Kalervo Pulkkinen

P.S.
Lähdeluettelossa on yksi oleellinen puute: saman julkaisijan (VAPK) viime vuonna (1991) julkaisema Merja Heikkisen Sillä välin toisaalla, josta tekijät olisivat löytäneet joitakin tietoja oikeassa muodossaan ja paljon muuta.

Sivuseikka on, että Ruutujen aika esiintyy ilman kirjoittajan nimeä. Vaatimattomasti lisäisin että minähän sen toimitin...



Käsikirjoitus: Pauli Kallio. Piirros: Kyky Ahonen, Kati Kovacs, Kivi Larmola, Reima Mäkinen, Christer Nuutinen, Pentti Otsamo, Sami Toivonen. Pieniä tapauksia keskkokaisen ihmisen elämästä Sarjakuvaseura Suuri Kurpitsa ry., 1992

Sarjakuvaneuvokseksikin Suuri Kurpitsa -lehdellään noussut Pauli Kallio on nyt koonnut ja käsikirjoittanut seitsemän sarjakuvanovelian sisältävän albumin. Pieniä tapauksia keskkokaisen ihmisen elämästä on nimensä näköinen albumi. Sen kaikki tarinat pyörivät saman päähenkilön ympärillä ja kertovat arkipäiväisistä tapahtumista, kohtaamisista ja muisteluista. Tällaista on se elämä on, ei mitään maailmoja mullistavia sankaritekoja, vaan pieniä merkityksellisiä ajatuksia ja tapauksia, jotka kuitenkin valtaavat koko jokapäiväisen maailmamme ja todellisuutemme.

Kovatasoisesta ja edustavasta piirtäjäjoukosta aloittajan osan saa Reima Mäkinen. Hän on taitellut 80-luvun rock-elämää kuvaavan tarinan aidon viihdyttävästi ja ilikurista harmautta painottaen. Erityisesti hahmojen ulkonäkö viehättää ja toimii.

Läheskään samalle tasolle ei nouse Kyky Ahosen toteuttama kohtaus armeijamuistoista. Niin juonessa kuin piirroksessakin on jotenkin ulkopuolinen ote, joka ei onnistu välittämään tapahtuman tunnelmia - mikä tällaisissa sarjakuvissa on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää.

Erityisesti Kivi Larmolan rennon hauska kuvallinen iloitteleva nostaa Aistien valtion nautittaviin ulottuvuuksiin. Vaikka tarina ihastuksesta, jota ei uskalla lähestyä, onkin kaikille tuttu, ei sekään pienten lisäpointtinsa ansiosta turrita.

Naiset ne ovat pienen miehen elämän suola, ainakin sen tämä albumi osoittaa - varsinkin missikuuluisuudet panevat pojan hormonit hyrräämään. Joskin Kati Kovacsin ihanan omaperäisellä tyylillä toteututut kaunottaret ovat ennemminkin teräviä pilakuvia lihallsista vastineistaan. Albumin parhaimmistoa ilman muuta.

Toinen sukupuoli on tavoiteltavana seuraavissakin tarinoissa. Christer Nuutinen piirtää mukavan tyylikkäästi kapakan illanistujaisista ja naisenmetsästyksestä, Sami Toivonen totutun ko-measti kaikkia mahdollisia hankaluuksia täynnä olevasta tapaamisesta ja Pentti Otsamo hie-man luonnosmaisesti vähän epätavallisemmasta suhteesta kahteen naiseen.

Kaikki nämä sarjakuvat nousevat peruslähtökohtaan merkittävämmiksi yksilöllisiksi jutuiksi tarinoiden ympärillä pyörivien ihmisten ja tapahtumien ansiosta, eikä piirtäjien taitavasti tunnelman sisäistävää otettakaan sovi unohtaa. Eli kokonaisuudessaan erittäin hieno kotimainen albumi.

Toni Jerrman